

Trường THPT Đỗ Đăng Tuyển
Giáo viên soạn: Trần Văn Hưng

Lớp dạy : 12/4, 12/6

Tiết 58: BÀI 27. THỰC HÀNH: TÌM HIỂU MỘT SỐ CẤU TRÚC DINH DƯỠNG CỦA QUẦN XÃ TRONG TỰ NHIÊN

(Số tiết: 01)

I. MỤC TIÊU:

1. Kiến thức:

- Xác định được các nhóm loài sinh vật trong quần xã.
- Tìm hiểu cấu trúc dinh dưỡng của quần xã.

2. Năng lực:

NĂNG LỰC	MỤC TIÊU
NĂNG LỰC CHUNG	
Giao tiếp và hợp tác	- Phân công và thực hiện các nhiệm vụ cá nhân, nhóm - Chủ động hoàn thành công việc được giao, tiếp thu kiến thức từ các thành viên trong nhóm
Tự chủ và tự học	- Tích cực chủ động tìm kiếm tài liệu, nhận ra và điều chỉnh được những sai sót và hạn chế của bản thân trong quá trình thực hành - Rút kinh nghiệm để vận dụng phương pháp học bằng nghiên cứu khoa học vào những tình huống khác
Giải quyết vấn đề và sáng tạo	- Nêu được nhiều ý tưởng mới trong quá trình thực hành
NĂNG LỰC SINH HỌC	
Tìm hiểu thế giới sống	- Xác định được các nhóm loài sinh vật trong quần xã. - Tìm hiểu cấu trúc dinh dưỡng của quần xã.

3. Phẩm chất

Chăm chỉ	- Tích cực nghiên cứu tài liệu, thường xuyên theo dõi và hoàn thành tốt việc thực hiện các nhiệm vụ được phân công - Đánh giá ưu, nhược điểm của bản thân, thuận lợi và khó khăn khi tham gia thực hành
Trách nhiệm	Có trách nhiệm khi thực hiện các nhiệm vụ khi được phân công
Trung thực	Có ý thức báo cáo chính xác, khách quan về kết quả đã làm

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC VÀ HỌC LIỆU:

1. Giáo viên:

- SGK, SGV, giáo án
- Dụng cụ, thiết bị: Thước dây; xẻng hoặc dụng cụ đào đất; vợt hoặc dụng cụ thu mẫu động vật; máy ảnh hoặc điện thoại có chức năng chụp ảnh; máy tính, giấy, bút ghi kết quả điều tra.

2. Học sinh:

- Đọc trước bài mới.
- Trả lời các câu hỏi SGK
- Chuẩn bị mẫu vật theo phân công của giáo viên

III. TIẾN TRÌNH DẠY HỌC:

A. HOẠT ĐỘNG KHỞI ĐỘNG (XÁC ĐỊNH VẤN ĐỀ/ NHIỆM VỤ HỌC TẬP)

1. Mục tiêu:

- Tạo ra mâu thuẫn nhận thức cho HS, khơi dậy mong muốn tìm hiểu kiến thức.
- HS xác định được nội dung bài học

2. Nội dung:

- HS hoạt động cá nhân trả lời câu hỏi:

(?) *Bằng cách nào người ta có thể xác định một số đặc trưng của quần xã?*

3. Sản phẩm học tập:

- HS trả lời câu hỏi tình huống GV đưa ra

4. Tổ chức hoạt động:

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ :

(?) *Bằng cách nào người ta có thể xác định một số đặc trưng của quần xã?*

Bước 2: Thực hiện nhiệm vụ:

HS chú ý lắng nghe.

HS quan sát hình ảnh và trả lời cho câu hỏi dựa trên hiểu biết của mình:

Bước 3: Báo cáo – Thảo luận:

HS hoạt động cá nhân và trả lời câu hỏi.

GV gọi HS trả lời

HS còn lại chú ý lắng nghe, nhận xét, bổ sung

Bước 4: Đánh giá kết quả: GV nhận xét, đánh giá câu trả lời và dẫn dắt vào nội dung bài mới:

Bài 27: THỰC HÀNH: TÌM HIỂU MỘT SỐ ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN CỦA QUẦN XÃ TRONG TỰ NHIÊN

B. HOẠT ĐỘNG HÌNH THÀNH KIẾN THỨC (KHÁM PHÁ)

Hoạt động 1: Cơ sở khoa học và cách tiến hành thí nghiệm

a. Mục tiêu:

- Xác định được các nhóm loài sinh vật trong quần xã.
- Tìm hiểu cấu trúc dinh dưỡng của quần xã.

b. Nội dung:

1. Cơ sở khoa học

GV yêu cầu HS trả lời câu hỏi:

(?) *Nêu cơ sở khoa học của thực hành tìm hiểu một số đặc trưng cơ bản của quần xã trong tự nhiên?*

2. Cách tiến hành

- GV hướng dẫn HS thực hành
- HS hoạt động cá nhân và nhóm:
- + Nhận dụng cụ thực hành
- + Đọc SGK mục III, thảo luận nhóm nêu các bước tiến hành thực hành

c. Sản phẩm:

Báo cáo thực hành của các nhóm

d. Tổ chức hoạt động:

HOẠT ĐỘNG CỦA GIÁO VIÊN VÀ HỌC SINH	DỰ KIẾN SẢN PHẨM																									
<p>Hoạt động 1.1. Tìm hiểu cơ sở khoa học</p> <p>Bước 1. Chuyển giao nhiệm vụ GV chia lớp thành 4 nhóm, yêu cầu các nhóm thảo luận nhanh trả lời câu hỏi: (?) <i>Nêu cơ sở khoa học của thực hành tìm hiểu một số đặc trưng cơ bản của quần xã trong tự nhiên?</i></p> <p>HS nhận nhiệm vụ học tập</p> <p>Bước 2. Thực hiện nhiệm vụ học tập HS thảo luận nhóm trả lời câu hỏi</p> <p>Bước 3. Báo cáo, thảo luận GV gọi đại diện nhóm trả lời, các nhóm còn lại lắng nghe, nhận xét, bổ sung</p> <p>Bước 4. Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập GV nhận xét, đánh giá và kết luận, chuyển sang hoạt động tiếp theo.</p> <p>Hoạt động 1.2. Cách tiến hành</p> <p>1. Thực hành xác định các nhóm loài trong quần xã</p> <p>Bước 1. Chuyển giao nhiệm vụ - Trước khi thực hành GV cần làm một số công việc: + GV giữ nguyên các nhóm cũ của hoạt động trước + Giao dụng cụ và yêu cầu các nhóm bảo quản. - GV nêu yêu cầu: (?) <i>Trình bày cách tiến hành xác định các nhóm loài trong quần xã?</i></p> <p>Bước 2. Thực hiện nhiệm vụ học tập + Các nhóm nhận dụng cụ + Phân công thư ký ghi chép + Các nhóm tiến hành đọc SGK và thảo luận thống nhất báo cáo + Các nhóm tiến hành thí nghiệm theo các bước trong SGK và theo yêu cầu của GV</p>	<p>III. CÁCH TIẾN HÀNH</p> <p>1. Cơ sở khoa học Rừng tự nhiên, rừng trồng, thảm cỏ, vườn cây ăn quả, vườn trường,... Các quần xã này tương đối ổn định, do đó có thể tìm hiểu, khám phá về cấu trúc dinh dưỡng, nhóm loài.... Xác định đối tượng nghiên cứu rất quan trọng vì căn cứ trên đối tượng nghiên cứu để dự kiến diện tích ô tiêu chuẩn.</p> <p>2. Cách tiến hành</p> <p>(1) Thực hành xác định các nhóm loài trong quần xã</p> <p>Bước 1: Xác định quần xã</p> <p>Bước 2: Thống kê các nhóm loài trong quần xã</p> <p>Lập bảng danh mục thống kê số lượng cá thể, chiều cao (đối với thực vật) hoặc chiều dài thân (động vật) của mỗi nhóm loài theo gợi ý ở bảng sau:</p> <table border="1" data-bbox="850 1290 1465 1458"><thead><tr><th>STT</th><th>Tên nhóm loài</th><th>Số lượng cá thể</th><th>Chiều cao cây/ Chiều dài thân</th><th>Nguồn thức ăn (nếu có)</th></tr></thead><tbody><tr><td>1</td><td>Cây gỗ</td><td>?</td><td>?</td><td>?</td></tr><tr><td>2</td><td>Cây bụi</td><td>?</td><td>?</td><td>?</td></tr><tr><td>3</td><td>Bò sát</td><td>?</td><td>?</td><td>?</td></tr><tr><td>4</td><td>?</td><td>?</td><td>?</td><td>?</td></tr></tbody></table> <p>Thực vật: cây gỗ, cây bụi, cây thân thảo hai lá mầm, dây leo, cây thân thảo một lá mầm,. Động vật: côn trùng, nhện, bò sát, giun đất,...</p>	STT	Tên nhóm loài	Số lượng cá thể	Chiều cao cây/ Chiều dài thân	Nguồn thức ăn (nếu có)	1	Cây gỗ	?	?	?	2	Cây bụi	?	?	?	3	Bò sát	?	?	?	4	?	?	?	?
STT	Tên nhóm loài	Số lượng cá thể	Chiều cao cây/ Chiều dài thân	Nguồn thức ăn (nếu có)																						
1	Cây gỗ	?	?	?																						
2	Cây bụi	?	?	?																						
3	Bò sát	?	?	?																						
4	?	?	?	?																						

<p>- Gv quan sát hoạt động của các nhóm và hướng dẫn các nhóm yếu về thao tác</p> <p>Bước 3. Báo cáo, thảo luận</p> <p>- Các nhóm báo cáo theo mẫu</p> <p>- GV thu báo cáo của các nhóm</p> <p>Bước 4. Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập</p> <p>GV nhận xét, đánh giá và kết luận, thu báo cáo, chuyển sang hoạt động tiếp theo.</p> <p>2. Thực hành tìm hiểu cấu trúc dinh dưỡng của quần xã</p> <p>Bước 1. Chuyển giao nhiệm vụ</p> <p>+ GV giữ nguyên các nhóm cũ của hoạt động trước</p> <p>+ Giao dụng cụ và yêu cầu các nhóm bảo quản.</p> <p>- GV nêu yêu cầu:</p> <p><i>(?) Trình bày cách tiến hành tìm hiểu cấu trúc dinh dưỡng của quần xã?</i></p> <p>Bước 2. Thực hiện nhiệm vụ học tập</p> <p>+ Các nhóm nhận dụng cụ</p> <p>+ Phân công thư ký ghi chép</p> <p>+ Các nhóm tiến hành đọc SGK và thảo luận thống nhất báo cáo</p> <p>+ Các nhóm tiến hành thí nghiệm theo các bước trong SGK và theo yêu cầu của GV</p> <p>- Gv quan sát hoạt động của các nhóm và hướng dẫn các nhóm yếu về thao tác</p> <p>Bước 3. Báo cáo, thảo luận</p> <p>- Các nhóm báo cáo theo mẫu</p> <p>- GV thu báo cáo của các nhóm</p> <p>Bước 4. Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập</p> <p>GV nhận xét, đánh giá và kết luận, thu báo cáo, chuyển sang hoạt động tiếp theo.</p>	<p>2. Thực hành tìm hiểu cấu trúc dinh dưỡng của quần xã</p> <p><i>Bước 1:</i> Xác định sự có mặt của sinh vật sản xuất, sinh vật tiêu thụ, sinh vật phân giải trong mỗi quần xã.</p> <p><i>Bước 2:</i> Xác định mối quan hệ dinh dưỡng giữa các loài.</p> <p>Tìm kiếm các nhóm loài theo gợi ý sau:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Động vật sử dụng thực vật làm thức ăn. - Động vật ăn động vật. - Động vật hoặc thực vật kí sinh.
--	--

Hoạt động 2: Thu hoạch

a. Mục tiêu:

Viết được báo cáo thực hành

b. Nội dung:

- GV yêu cầu các nhóm viết báo cáo theo mẫu SGK

c. Sản phẩm:

Báo cáo thực hành của các nhóm

d. Tổ chức hoạt động:

Bước 1. Chuyển giao nhiệm vụ

- GV yêu cầu các nhóm viết báo cáo theo mẫu SGK

BÁO CÁO THỰC HÀNH

1. Mục đích

2. Kết quả và giải thích

Bảng 27.1. Danh mục các nhóm loài trong quần xã

STT	Tên nhóm loài	Số lượng cá thể	Chiều cao cây/ Chiều dài thân	Nguồn thức ăn (nếu có)
1	Cây gỗ	?	?	?
2	Cây bụi	?	?	?
3	Bò sát	?	?	?
4	?	?	?	?

3. Trả lời câu hỏi

- Nhóm loài nào chiếm ưu thế trong quần xã?
- Xác định số lượng tầng phân bố của các nhóm loài thực vật trong quần xã.
- Kẻ bảng theo mẫu Bảng 27.2 và điền dấu (+) vào thành phần cấu trúc dinh dưỡng có mặt, dấu (-) vào thành phần không có mặt.

Bảng 27.2. Thành phần cấu trúc dinh dưỡng trong quần xã

Quần xã	Sinh vật sản xuất	Sinh vật tiêu thụ	Sinh vật phân giải	Đặc điểm sinh cảnh (nếu có)
1	?	?	?	?
2	?	?	?	?

Vẽ sơ đồ mối quan hệ dinh dưỡng đã xác định.

Bước 2. Thực hiện nhiệm vụ học tập

- Các nhóm tiến hành thảo luận thống nhất báo cáo
- Gv quan sát hoạt động của các nhóm và hướng dẫn các nhóm yếu

Bước 3. Báo cáo, thảo luận

- GV yêu cầu các nhóm cử đại diện trình bày
- Gv kiểm tra kết quả của các nhóm -> Nhận xét
- GV thu báo cáo của các nhóm

Bước 4. Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập

GV nhận xét, đánh giá và kết luận, thu báo cáo, chuyển sang hoạt động tiếp theo.

HƯỚNG DẪN VỀ NHÀ

- Ôn lại kiến thức đã học
- Trả lời các câu hỏi SGK
- Làm bài tập SBT
- Đọc trước và trả lời các câu hỏi bài 28: HỆ SINH THÁI

Bảng thành phần cấu trúc dinh dưỡng trong quần xã:

Quần xã	Sinh vật sản xuất	Sinh vật tiêu thụ	Sinh vật phân giải
Quần xã rừng mưa nhiệt đới	(+) cây phượng, cây chuối, cây dương xỉ, cây sồi, vi sinh vật quang tự dưỡng,...	(+) kiến, sóc, sâu, chim ăn hạt, nhím, thỏ, muỗi, chim ăn sâu, chim gõ kiến, cáo, rắn, thằn lằn, rắn, trăn, đại bàng,...	(+) vi sinh vật phân giải, giun đất, nấm,...
Quần xã đồng ruộng	(+) lúa, ngô, khoai, củ,...	(+) châu chấu, sâu cuốn lá, ốc bươu vàng, chuột, chim sẻ,...	(+) vi sinh vật phân giải, giun đất, nấm,...
.....			